

■ ■ ■ Statoil gir store beløp i forskningsstøtte og deltar i styringen av store forskningsprogram. Slik oljesmurt energiforskning er et etisk problem. Det bør diskuteres når Det Norske Videnskaps-Akademi i dag arrangerer debattmøte om energiforskning, skriver professorene **Peter M. Haugan** og **Gunnar Kvåle**.

Oljesmurt energiforskning

INNLEGG Forskning

Statoil har i mange år vært tungt inne som aktør ved offentlige forskningsinstitusjoner. De fleste universitetene i Norge får forskningsstøtte fra Statoil.

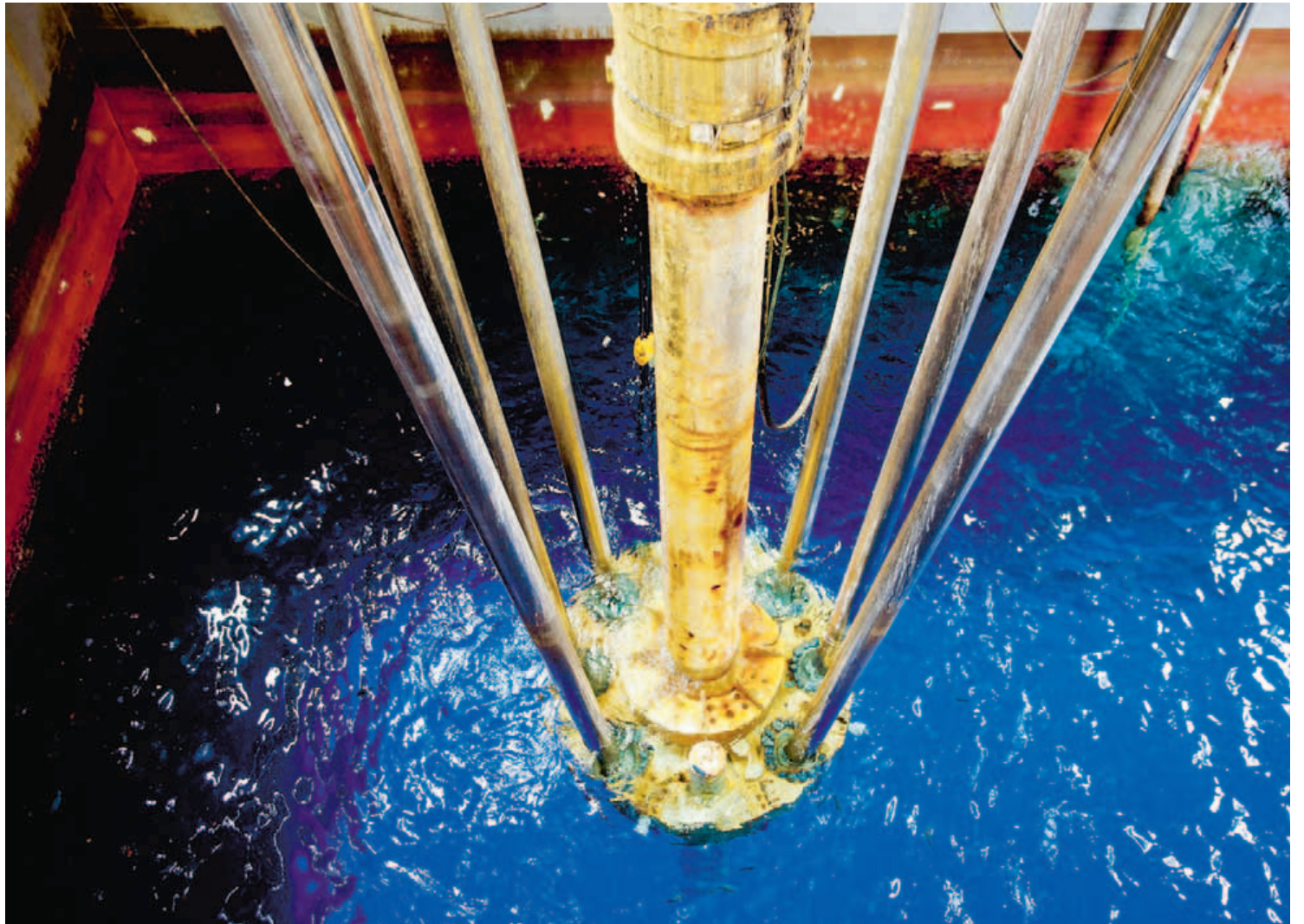
Det norske vitenskapsakademiet har siden 1985 mottatt rundt 250 millioner kroner fra Statoil til forskningsprogrammet «VISTA». Tilsatte i Statoil har hatt styrelederfunksjon i Forskningsrådet for flere store forskningsprogram, både om energisystem, utnyttning av petroleumsreservene og klimaendringer, med samlet årlig budsjett på mange hundre millioner kroner.

Ved Universitetet i Bergen (UiB) har vi tatt opp forskningsetiske problemer med denne type forskningsstøtte. Avtalen mellom Statoil og UiB har bragt inn rundt 50 millioner kroner til UiB i perioden 2009 til 2013 og ble nylig forlenget for perioden 2014 til 2018 med en bevilgning fra Statoil på 55 millioner.

Forvaltningen skjer gjennom regelmessige strategiseminarer sammen med Statoil. Bevilgningen ved UiB skal «stimulere grunnforskning og utdanning innenfor strategisk viktige fag- og kompetanseområder både for UiB og Statoil». Statoil finansierer tilsvarende program ved andre universiteter.

I retningslinjene vedtatt av Den nasjonale etiske komité for naturvitenskap og teknologi i 2007 står det: «Forskningen skal være i overensstemmelse med bærekraftig utvikling og respekt for miljøet. Dette innebærer at forskningen blant annet skal bidra til å bevare biologisk mangfold og være i overensstemmelse med føre-var-prinsippet. Man skal vise forsiktighet for forskningsvirksomhet som kan ha store negative konsekvenser for miljøet eller mennesker, selv om det ikke er etablert full sikkerhet om forekomsten av disse konsekvensene».

Den siste rapporten fra FNs klimapanel har på nytt bekreftet at det innen få år må bli slutt på vår fossilavhengighet. For eventuelt å kunne unngå svært alvorlige klimaskader, må over to tredjedeler av kjente fossile reserver som industrien planlegger å utvinne bli værende i grunnen.

■ **IKKE I SAMSVAR.** De fleste prosjektene som Statoil støtter, er ikke i samsvar med de forskningsetiske retningslinjene, skriver artikkelforfatterne. Foto: Hampus Lundgren

De fleste prosjektene som Statoil støtter, er dermed ikke i samsvar med de forskningsetiske retningslinjene

Støtten fra Statoil har i hovedsak hatt som formål å bidra til å finne nye petroleums-kilder eller til å øke produksjonen. Denne forskningen bidrar slik til det motsatte av «å bevare biologisk mangfold» og er ikke «i overensstemmelse med føre-var-prinsippet».

De fleste prosjektene som Statoil støtter, er dermed ikke i samsvar med de forskningsetiske retningslinjene.

Fortsatt ensidig satsing på fossil energi er også økonomisk risikabelt. Hovedutfordringen

ARTIKKELFORFATTERNE. Peter M. Haugan og Gunnar Kvåle.

nå er å avslutte fossilalderen raskt nok. Det er derfor både etiske og økonomiske grunner til å avvike forskning som bidrar til det motsatte.

Tidsskriftet Nature skrev nylig på lederplass at for å begrense alvorlige klimaendringer mangler vi «ikke vitenskap, men politisk ambisjon». Politikere har nok kunnskap til å iverksette effektive tiltak. Men det er grunn til å forske på grunner til manglende politisk ambisjon.

Rask overgang til fornybar-samfunnet gir dessuten behov for sterkere satsing på forskning omkring energisparing, bærekraftig produksjon og fornybar energi. Dette er forskning som

Statoil ikke har ønsket å prioritere.

Statoils støtte til offentlige forsknings- og utdanningsinstitusjoner er viktig som del av selskapets merkevarebygging. Slik kan Statoil lettere oppnå aksept for klart helse- og miljøskadelig virksomhet, som for eksempel oljesandutvinningen i Canada. Dette er en også en grunn til at representanter for Statoil ikke bør inneha sentrale posisjoner i styring av offentlig finansiert norsk forskning.

Vi håper at de forhold vi har diskutert her blir tatt opp når Det Norske Videnskaps-Akademi tirsdag 19. november inviterer Statoil og toppfolk innen vitenskap og forskning til debatt om «Energy Landscapes and New Energy Sources: A Challenge for Research, Education, and Industry».

■ *Peter M. Haugan, professor ved Geofysisk institutt, og Gunnar Kvåle, professor emeritus, Senter for internasjonal helse, begge ved Universitetet i Bergen*

FLERE INNLEGG Side 36 – 37

Gjestekommentar

Rekord i gjeldsmarkedet
Ole Einar Stokstad og Magnus Vie Sundal

Innlegg
Toll til salg
Klaus Mittenzwei

EUs utpressing av Norge
Heming Olaussen

Overdreven frykt
Torbjørn Røe Isaksen